

ÇEK KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1- 14/12/2009 tarihli ve 5941 sayılı Çek Kanununun 2 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "adlı sicil" ibaresi "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 2- 5941 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin altıncı fıkrasında yer alan "şikayette" ibaresi "talepte" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 3- 5941 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin başlığı ile birinci ve onuncu fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş; aynı maddenin ikinci, dördüncü, dokuzuncu ve onbirinci fıkraları yürürlükten kaldırılmış ve üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "ve ceza" ibaresi madde metninden çıkartılmıştır.

"Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı

MADDE 5- (1) Üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanunî ibraz süresi içinde ibrazında, çekle ilgili olarak karşılıksızdır işlemi yapılması hâlinde, hamilin talebi üzerine, çek hesabı sahibi gerçek ve tüzel kişi hakkında, çekin tahsil için bankaya ibraz edildiği veya çek hesabının açıldığı banka şubesinin bulunduğu yer ya da hesap sahibinin yahut talepte bulunanın yerleşim yeri Cumhuriyet savcısı tarafından her bir çekle ilgili olarak çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağına karar verilir."

"(10) Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararına karşı, 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 27 nci maddesindeki başvuru yoluna ilişkin hükümler uygulanır. Bu başvurunun kabulü hâlinde, bu kararla ilgili olarak da sekizinci fıkradaki bildirim ve yayımlanma usulü izlenir."

MADDE 4- 5941 sayılı Kanunun 6 ncı maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının kaldırılması

MADDE 6- (1) Karşılıksız kalan çek bedelini, üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanunî ibraz tarihinden itibaren işleyecek 3095 sayılı Kanuna göre ticarî işlerde temerrüt faiz oranı üzerinden hesaplanacak faizi ile birlikte tamamen ödeyen kişi hakkındaki çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kaldırılır. Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının kaldırıldığı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'na 5 inci maddenin sekizinci fıkrasındaki usullere göre bildirilir.

(2) Tedbir kararının verildiği Cumhuriyet başsavcılığına başvurularak talebin geri alınması hâlinde de birinci fıkra hükmü uygulanır.

(3) Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı, kararın verildiği tarihten itibaren on yıl geçmesi üzerine Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca kaldırılır."

MADDE 5- 5941 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir:

"GEÇİCİ MADDE 3- Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce verilen çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağına ilişkin kayıtlar, bu Kanun gereğince silinmesini gerektiren şartlar oluşuncaya kadar Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasında tutulmaya devam olunur."

MADDE 6- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 7- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

GENEL GEREKÇE

Anayasanın 13 üncü maddesinde temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında ölçülülük ilkesine riayet edileceği düzenlemiştir. Türk Ceza Kanununun 3 üncü maddesinde düzenlenen yaptırımların orantılı olması ve ceza hukukunun son çare olması özelliği (ikincillik ilkesi) bu anayasal ilkenin bir yansımasıdır. Türk Ceza Kanununun 3 üncü maddesinin gerekçesinde; "Suç

işlenmesiyle bozulan toplum düzeninde adaletin sağlanması için suç işleyen kimseye uygulanacak ceza hukuku yaptırımlarının haklı ve ölçülü olması gerekir. Çünkü ancak haklı ve suçun ağırlığıyla orantılı bir yaptırım ile suç işleyen kişinin bu fiilinden pişmanlık duyması ve yeniden topluma kazandırılması söz konusu olabilir." denmektedir. Buna göre, ceza hukuku işlemleri yapılmasıyla sağlanması beklenen yarar ve verilmesi imkan dahilinde olan zarar arasında bir oranın bulunması, aksi takdirde işlemde vazgeçilmesi gerekmektedir. Yine ceza hukukuna son çare olarak başvurulmalıdır. Ceza hukuku, toplumsal barışın devamı bakımından başvurulması kaçınılmaz olduğu zaman devreye girmelidir. Medeni hukuk veya kamu hukuku gibi başka araçlar yeterli olduğu zamanlarda ceza hukuku arka plana çekilmelidir. Ceza hukukunun diğer hukuk dalları içinde son çare olmasına ilişkin bu ilke, yaptırımlar bakımından da geçerlidir. Buna göre para cezasının veya diğer idari yaptırımların uygulanabileceği durumlarda hürriyeti bağlayıcı cezalar verilmemelidir. Belli ağırlıktaki suçlar bakımından hürriyeti bağlayıcı cezaya değil, para cezası, mağduriyetin giderilmesi veya idari yaptırımlar gibi müesseselere başvurulması gerekmektedir. Ceza hukukunun son dönemde gelişen ve yukarıdaki açıklamalarla yakından ilgili olan önemli ilkelerinden biri de "ekonomik suça ekonomik ceza verilmesi" şeklindeki prensiptir. Buna göre, ekonomik nitelikteki suçların yaptırımı hapis cezasından ziyade ekonomik yaptırımlar şeklinde olmalıdır.

5941 sayılı Çek Kanununun 5 inci maddesinde, karşılıksız çek keşide etme suçu için adli para cezası öngörülmüş olmasına karşılık, bu cezanın ödenememesi durumunda infazı para cezasının hapis cezasına dönüştürülmesi suretiyle yerine getirildiğinden, adli nitelikteki bu yaptırım, yukarıda saydığımız ilkeler gerekçe gösterilmek suretiyle gerek uygulamada gerekse doktrinde uzun zamandır eleştirilere maruz kalmıştır. Bununla birlikte borcunu ödeyemeyen kişi hakkında infaz aşamasında hapis cezası uygulanması bu kişinin ticari hayatının ciddi şekilde sarsılmasına veya sona ermesine neden olmakta ve borçlarını ödeyebilme ihtimalini neredeyse ortadan kaldırmaktadır.

Öte yandan, Anayasanın 141 inci maddesinin son fıkrasında, "Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir." hükmüne yer verilmiş, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşmenin 6 ncı maddesinin birinci fıkrasında da, herkesin bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının "makul süre içinde" görülmesini isteme hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Yargının iş yükünün aşırı şekilde ağırlaşması nedeniyle yargılama sürecinin yavaş işlemesi ve uzun sürmesi, Anayasamızın ve İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesinin kabul ettiği makul sürede yargılama hakkı ve devletin makul sürede yargılama yükümlülüğünün gereğinin yerine getirilmesini önemli derecede engellemektedir.

Bilindiği üzere, karşılıksız çek keşide etmek suçundan kaynaklanan uyuşmazlıklar ceza adalet sistemindeki iş yükünün önemli bir bölümünü teşkil etmekte ve bu fiil için adli nitelikteki yaptırım uygulanması ceza hukukunun yukarıda saydığımız ilkelerine uygun görülmemektedir. Bu nedenle, karşılıksız çek keşide etmenin suç olmaktan çıkartılmak suretiyle bu eylem için herhangi bir yaptırım öngörülmemesi düşünülebilir. Ancak çekin ekonomik hayatta ifa ettiği görevde bir zafiyet yaşanmaması için karşılık çek keşide etme eyleminin tamamen yaptırımsız bırakılması uygun olmayacaktır. Bu nedenle, karşılıksız çek keşide etme eylemi için çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı şeklinde idari nitelikte bir yaptırım uygulanması daha uygun bir çözüm olacaktır.

Bu Tasarı, karşılıksız çek keşide etme eylemine adli nitelikte bir yaptırım uygulanması nedeniyle yaşanan sıkıntılara çözüm getirmek ve adaletin etkinleştirilmesini, süratli ve verimli çalışmasını sağlamak amacıyla hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Kanunun 3 üncü maddesinde, 5941 sayılı Çek Kanununun 5 inci maddesinin birinci fıkrasında yapılan değişiklikle, üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanuni ibraz süresi içinde ibrazında, çekle ilgili olarak karşılıksızdır işlemi yapılmasına sebebiyet veren kişi hakkında uygulanan adli nitelikteki yaptırım, idari nitelikte bir yaptırıma dönüştürüldüğünden, Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren bu kişilerin adli sicilde kayıtlarının bulunması hukuken mümkün olmayacaktır. Bu kayıtlar sadece Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından

tutulmaya devam edileceğinden, maddede yer alan "adli sicil" ibaresi "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" olarak değiştirilmiştir.

MADDE 2- Kanunun 3 üncü maddesinde, 5941 sayılı Çek Kanununun 5 inci maddesinin birinci fıkrasında yapılan değişiklikle, şikayete tabi olarak uygulanan adli nitelikteki yaptırım, talebe bağlı idari nitelikte bir yaptırıma dönüştürüldüğünden, 5941 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin altıncı fıkrasında yer alan "şikayette" ibaresi "talepte" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 3- 5941 sayılı Çek Kanununun 5 inci maddesinin birinci fıkrasında yapılan değişiklikle, üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanuni ibraz süresi içinde ibrazında, çekle ilgili olarak karşılıksızdır işlemi yapılmasına sebebiyet veren kişi hakkında uygulanan adli nitelikteki yaptırım, Cumhuriyet savcısı tarafından uygulanacak idari nitelikte bir yaptırıma dönüştürülmektedir. Yeni düzenlemede, hakkında çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı uygulanabilecek kişi çek hesabı sahibi olarak belirlenmiştir. Buna göre, tüzel kişiler hakkında da bu yaptırımın uygulanması mümkündür.

5941 sayılı Çek Kanununun 5 inci maddesinin birinci fıkrasında yapılan değişiklikle, hakkında çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı uygulanabilecek kişinin çek hesabı sahibi olduğu açıkça düzenlendiğinden ve maddede ayrıca adli nitelikte bir cezaya yer verilmediğinden, 5941 sayılı Çek Kanununun 5 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan cezai sorumluluğa ilişkin düzenleme fıkradan çıkartılmıştır.

İdari nitelikte bir yaptırım olan çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararına karşı kanun yolu olarak 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 27 nci maddesinde düzenlenen "başvuru yolu"na gidilmesi kabul edilmiştir. Bu başvurunun kabulü halinde, bu kararla ilgili olarak da 5 inci maddenin sekizinci fıkrasındaki bildirim ve yayımlanma usulü izlenecektir.

5941 sayılı Çek Kanununun 5 inci maddesinin birinci fıkrasında yapılan değişiklikle, karşılıksızdır işlemi yapılmasına sebebiyet veren kişi hakkında uygulanan adli nitelikteki yaptırım idari nitelikte bir yaptırıma dönüştürüldüğünden, bu değişikliğe uygun olarak Kanun 5 inci maddesinin ikinci, dördüncü, dokuzuncu ve onbirinci fıkraları yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 4- 5941 sayılı Çek Kanununun 6 ncı maddesinin birinci fıkrasında adli nitelikteki bir yaptırım için öngörülen etkin pişmanlık hükmü idari niteliğe dönüştürülen yaptırım bakımından uygulanacak şekilde yeniden düzenlenmiştir. Karşılıksız kalan çek bedelini, faizi ile birlikte tamamen ödeyen kişi hakkındaki çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kaldırılacak ve bu durum Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına bildirilecektir. Tedbir kararının verildiği Cumhuriyet başsavcılığına başvurularak talebin geri alınması halinde de çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kaldırılacak ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına bildirilecektir. Buna göre, karşılıksızdır işlemi yapılmasına sebebiyet veren kişi hakkında uygulanacak olan idari tedbir, aynı zamanda bu kişiyi çek borcunu ödemeye zorlamak amacı da taşıyan bir yaptırım niteliğindedir.

Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı bakımından azami bir süre kabul edilmiştir. Buna göre, kararın verildiği tarihten itibaren on yıl geçmesi üzerine Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca kaldırılacaktır.

MADDE 5- Kanunun 3 üncü maddesinde, 5941 sayılı Çek Kanununun 5 inci maddesinin birinci fıkrasında yapılan değişiklikle, üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanuni ibraz süresi içinde ibrazında, çekle ilgili olarak karşılıksızdır işlemi yapılmasına sebebiyet veren kişi hakkında uygulanan adli nitelikteki yaptırım, Cumhuriyet savcısı tarafından uygulanacak idari nitelikte bir yaptırıma dönüştürülmekte ve idari yaptırım olarak çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı uygulanması öngörülmektedir.

Kanunun mevcut uygulamasında da, üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanuni ibraz süresi içinde ibrazında, çekle ilgili olarak karşılıksızdır işlemi yapılmasına sebebiyet veren kişi hakkında, suça bağlı olarak ayrıca çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararlarının akıbetinin ne olacağı konusunda bir değerlendirme yapılması zarureti ortaya çıkmıştır. Düzenlemeyle, Kanunun yürürlüğe girmesinden önce verilen çek düzenleme ve çek hesabı açma

özdoğrular
serbest muhasebeci mali müşavirlik ltd.şti.
"Chartered Accountants & Auditors Ltd."

yasağına ilişkin kayıtların Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasında tutulmaya devam olunacağı hüküm altına alınmıştır.

MADDE 6- Yürürlük maddesidir.

MADDE 7- Yürütme maddesidir.

Yukarıda yer verilen açıklamalar, konuya ilişkin genel bilgiler içermektedir. Özdoğrular smmm ltd. şti./ www.ozdogrular.com, işbu dokümanın içeriğinden kaynaklanan veya içeriğine ilişkin olarak ortaya çıkan sonuçlardan dolayı herhangi bir sorumluluk iddiasında bulunulamaz.